

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів
(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))
вибіркова
(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
(назва програми)

Спеціальність 013 «Початкова освіта»
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Романюк С.З., завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти, доктор педагогічних наук, професор
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) http://elemed.chnu.edu.ua/?page_id=11
<https://scholar.google.com/citations?user=SOYNMS0AAAAJ&hl=uk&oi=a0>

Контактний тел. **0508299766**

E-mail: s.romaniuk@chnu.edu.ua

Консультації *консультації: Середа з 14.00 до 15.00*

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Оволодіння українською мовою як засобом людського спілкування та пізнання є одним з найважливіших надбань дитини. Підготовка студентів до комунікативно мовленнєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку є складовою цілісного процесу формування особистості майбутнього вчителя, оволодіння професійно значущими вміннями та навичками. Формування мовної особистості в нових умовах реалізується через навчальний курс «Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів». Дисципліна є вибірковою. Її зміст розроблено з урахуванням викликів сьогодення, положень Концепції «Нова українська школа», Державного стандарту початкової освіти, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. та компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти лінгводидактичних та психофізіологічних основ навчання української мови, розвитку мовлення, високої культури професійного мовлення, умінь і навичок роботи над розвитком зв'язного мовлення молодших школярів з урахуванням їх вікових і психологічних особливостей та дидактичних вимог Нової української школи, навчальної програми з української мови для 1-4 класів, інноваційних методів та прийомів у мовленнєвому розвитку молодшого школяра.

Сформуванню комунікативно-мовної особистості покликана дисципліна «Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів» на якій студенти оволодіватимуть професійно-значущими вміннями і навичками, методичними здатностями у розвитку зв'язного мовлення молодших школярів

Формат дисципліни: викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються інформаційні технології.

Під час сесії формат очно-дистанційний (offline/Facetoface).

3. Пререквізити. «Сучасна українська мова з практикумом», «Психологія загальна і вікова», «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку». «Дидактика», «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)», «Теорія та методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (літературне читання)».

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами (усною та писемною формами), демонструвати навички нормативного літературного мовлення в різних сферах особистої й професійно-педагогічної комунікації..

СК-3.1. Мовно-літературна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу мовно-літературної освітньої галузі та її окремих змістових ліній.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи

Програмні результати навчання

ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-05 Організувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- Положення Державного стандарту початкової освіти («Мовно-літературна галузь»), вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з «Мовно-літературної освітньої галузі» (українська мова);
- зміст Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Савченко О.Я. та Шияна Р.Б.: 1-2, 3-4 клас («Мовно-літературна освітня галузь» (українська мова));
- психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку;
- структуру підручників та дидактичний інструментарій для початкової школи;
- зміст уроків та вимоги до мовленнєвої діяльності учнів початкових класів за роками навчання;
- ефективні методи, прийоми, принципи розкриття суті мовних та мовленнєвих явищ;
- методики навчання різних видів зв'язного мовлення;
- інноваційні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови у початковій школі;

Вміти:

- використовувати теоретичні знання з української мови на практиці;
- вільно володіти усіма видами мовленнєвої діяльності;
- належно володіти інструментарієм методики розвитку зв'язного мовлення молодших школярів у школі;
- моделювати різноманітні мовленнєві ситуації, що зумовлені комунікативними завданнями як з позиції вчителя, так з позиції учня;

- користування засобами мови в різних життєвих ситуаціях з обов'язковим дотриманням мовних норм та мовленнєвого етикету.
- успішно використовувати сучасні інтерактивні технології;
- проявляти власну творчу ініціативу, креативність;
- здійснювати моніторинг результатів мовленнєвої діяльності молодших школярів

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	3	90	2	15	-	15	-	60		залік
Заочна	3	5	3	90	2	8	-	-	-	82		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	сем	інд	с.р.		л	п	сем	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів												
Тема 1. Психолого-педагогічні основи розвитку зв'язного мовлення учнів початкових класів.		2		2		5		1					10
Тема 2. Дидактичні умови мовленнєвого розвитку молодших школярів.		2		2		5		1					10
Разом за ЗМ модуль 1		4		4		10		2					20
	Змістовий модуль 2. Система роботи з розвитку мовленнєвої діяльності у навчальному процесі початкової школи												
Тема 3. Розвиток сприймання, творчої уяви, мислення, опорних знань –		2		2		8		1					10

основа словесної творчості.												
Тема 4. Формування умінь зв'язного висловлювання молодших школярів.		2	2		8			1				10
Тема 5. Специфіка навчання монологічного та діалогічного мовлення учнів початкової ланки освіти.		2	2		8							10
Тема 6. Переказ в системі роботи з мовленнєвого розвитку молодших школярів.		2	2		9		2					11
Тема 7. Твори в системі роботи з мовленнєвого розвитку молодших школярів.		2	2		9		2					11
Тема 8. Мовні помилки учнів, їх діагностика та усунення		1	1		8							10
Разом за ЗМ модуль 1		11	11		40		6					62
Разом		15	15		60		8					82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
Теоретико-методичні засади розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів		
1.	Тема 1. Основні напрямки роботи з розвитку зв'язного мовлення. Шляхи удосконалення звуковимови і культури мовлення. Прийоми збагачення словникового запасу. Методика використання в усному та писемному зв'язному мовленні образних виразів. Основні мовленнєві вміння, їх реалізація. Завдання: - Опрацювати літературу з даної теми за останні 5 років. - Опрацюйте та законспекуйте програмні вимоги «Нової української школи» з проблеми мовленнєвого розвитку молодшого школяра. - Розробити власні рекомендації / вимоги щодо удосконалення даної проблеми.	5/10
2.	Тема 2. Дидактичні умови укладання системи вправ з мовленнєвого розвитку школярів. Види вправ: виступ, розповідь, відгук. Завдання: - Дібрати види вищезазначених вправ по одній для учнів 2-4 класів.	5/10

	- Вивчити досвід роботи вчителів-практиків з проблеми удосконалення мовленнєвого розвитку молодших школярів, створивши мовне портфоліо.	
Змістовий модуль 2. Система роботи з розвитку мовленнєвої діяльності у навчальному процесі початкової школи		
3.	<p>Тема 3. Використання робочих матеріалів спостережень у природі. Використання літературних активізаторів, ілюстративного матеріалу. Побудова текстів різних типів і стилів на одну тему.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розробити 3 конструктивні вправи для 4 класу на опрацювання деформованого тексту. - Розробити фрагмент уроку розвитку зв'язного мовлення для 2 класу «Складання тексту-опису» (етап: колективна підготовча робота). 	8/10
4.	<p>Тема 4. Робота над реченням у процесі побудови зв'язного висловлювання та в ході його удосконалення, доопрацювання. Формування в учнів умінь ставити запитання за змістом опрацьованого тексту. Класифікація вправ: 1) залежно від переваги аналізу чи синтезу (аналітичні, синтетичні); 2) залежно від ступеня самостійності і пізнавальної активності учнів (вправи за зразком, конструктивні, творчі). Методика їх проведення. Типові помилки у побудові речень. Шляхи виправлення і запобігання помилкам у побудові речень.</p> <p>Завдання:</p> <p>Дібрати по 3 вправи: за зразком, конструктивні, творчі на складання речень у 2 класі з методичним коментарем для дітей.</p>	8/10
5.	<p>Тема 5. Мовленнєва діяльність як основа розвитку особистості. Особливості діалогу як форми усного мовлення. Програмні вимоги до формування в учнів початкових класів діалогічного мовлення. Особливості методики навчання діалогічного мовлення на уроці української мови. Підготовчі вправи для розвитку діалогічного мовлення. Формування мовленнєвого етикету під час роботи над діалогічним висловлюванням. Критерії оцінювання рівня сформованості діалогічного мовлення в учнів початкових класів.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дібрати 3 вправи для 3 класу спрямованих на формування в учнів навичок діалогічного мовлення. - Дібрати 3 творчі вправи для формування в учнів 3 класу навичок побудови монологічної розповіді. 	8/10
6.	<p>Тема 6. Особливості роботи над усним переказом у 2 класі. Система роботи над письмовим переказом у 4-му класі. Вимоги щодо оцінювання переказів.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - написати переказ для учнів 2-4 класів (по одному: тема на вибір студента); - розробити 3 проблемні завдання для підготовки до складання творчого переказу для 4 класу. 	9/11
7.	<p>Тема 7. Побудова плану-конспекту написання творів-розповідей (художніх), описів, есе. Побудова плану-конспекту написання твору за опорною групою лексики.</p> <p>Завдання: написати твори різних типів за програмою початкової школи (тема і клас на вибір студента)</p>	9/11
8.	<p>Тема 8. Мовні помилки учнів, їх діагностика та усунення</p> <p>Завдання: проаналізувати критерії оцінювання навчальних досягнень учнів; укласти таблицю найбільш вживаних помилок і до них прийоми подолання/методи удосконалення</p>	8/10
Разом		60/82

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Поточний контроль та оцінювання знань студентів здійснюється за кредитно-трансферною системою через виконання різноманітних вправ, добір творчих завдань, укладання дидактичної скарбнички для молодшого школяра.

Модульний – модульні контрольні роботи (складання срайбінгу, казок, зв'язних розповідей, оповідань), тести;

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

Методи перевірки спрямовані на виявлення рівня навчальних досягнень студентів. Це методи **усної, письмової та практичної** перевірки (усне індивідуальне опитування, термінологічні диктанти, тестування, Моделювання фрагментів уроку)

Семестровий контроль проходить у таких **формах**: індивідуальне та фронтальне опитування, вирішення тестових завдань, проведення ділових ситуацій за складеними конспектами (фрагментами) уроків розвитку зв'язного мовлення у початковій школі, опрацювання додаткових джерел інформації, обговорення Інтернет сайтів з проблем мовленнєвої діяльності молодших школярів, презентація інноваційного педагогічного досвіду вчителів-класоводів, добір ігрового матеріалу для уроків мовлення.

Політика курсу

До заліку допускаються студенти, які прослухали лекційний курс, виконали практичні завдання, запропоновані види самостійної роботи, а також індивідуальні завдання, написали модульні контрольні роботи.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- плани-конспекти уроків;
- завдання практичного характеру для поточної самоперевірки тем змістових модулів;
- створення дидактичної скриньки (предметні та сюжетні малюнки, творчі завдання, мовні ігри та ін.) .

7. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий тест (залік)	Сума
Модулі		40	100
М 1 Теоретико-методичні засади розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів	М 2 Система роботи з розвитку мовленнєвої діяльності у навчальному процесі початкової школи		
20	40		
60		40	100

Залік проводиться за підсумковими питаннями до курсу у формі колоквиуму. Загальна підсумкова оцінка за курс виставляється з урахуванням рейтингових поточних балів і балу, отриманого на колоквиумі як середнє арифметичне.

«Зараховано» одержують студенти, які дають чіткі і послідовні відповіді на два питання (програми) та тести і в загальній сумі балів за семестр (робота на заняттях, самостійна робота, виконання тестів) отримують не менше ніж 60 балів. «Незараховано» отримують студенти, які не можуть дати чітких відповідей на питання викладача і при цьому під час роботи протягом семестру в сумі не мають 60 балів. Перескладання відбувається після складеної студентом екзаменаційної сесії.

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення у початковій школі: метод. посіб. К., 2018. 400 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>.
3. Державний стандарт початкової освіти 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п>.
4. Канищенко А. П., Будна Н.О. Навчаємо дітей образного зв'язного мовлення. Т.: Навчальна книга Богдан, 2012. 152с.
5. Навчальні програми для 1-4 класів. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
6. Нова українська школа: поради для вчителя /За заг.ред. Н.М.Бібік, Київ: Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
7. Організація освітнього процесу в початковій школі: Методичні рекомендації. Орієнтовні календарно-тематичні плани. 3 клас. Харків: Вид.-во «Ранок», 2020. 144 с.
8. Петричко І. Методичний супровід учителя Нової української школи. *Початкова школа*. 2020. № 9. С.45-46.
9. Постанова від 24 липня 2019 р. «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
10. Романюк С.З., Котик Т.М. Актуальні проблеми вивчення предметів мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі. – Чернівці-Івано-Франківськ, 2021. 286 с.
11. Романюк С., Костащук О. Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі: українська мова навч.-мет.посібник – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 172 с.

12. Романюк С.З., Піц І.І. Практикум з методики навчання української мови: навчання грамоти: навчально-методичний посібник. – Чернівці-Вижниця, 2014. – 210с.
13. Семенова А., Мельник С. Мистецтво мовлення сучасного педагога: навчальний посібник. Одеса, 2020. 308 с.
14. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1-2 класи. Київ: Т.Д. «Освіта-Центр+», 2018. 240 с.
15. Типові освітні програми для ЗЗСО 1-2, 3-4 клас під керівництвом О.Я Савченко та Р.Шияна. – Ранок, 2020. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

8.2. Допоміжна

1. Бадзюк О. Розвиток мовлення. Написання докладного переказу. II цикл навчання (3-4 класи). *Початкова школа*. 2020. №5-6. С.6-8.
2. Вашуленко О. Методичні рекомендації щодо роботи за новим підручником «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 2» *Початкова школа*. 2020. № 9. С.14-20.
3. Вітківська Л. Розвиток дослідницьких навичок молодших школярів під час засвоєння словникових слів. *Початкова школа*. 2017. №6. С.10-12.
4. Захарійчук М. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом з української мови до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 1» *Початкова школа*. 2020. № 9. С.20-26.
5. Зінченко Н. Вчимося писати есе. *Початкова школа*. 2017. №6. С.14-15.
6. Іванова Л.І., Суржук Т.Б., Ткачук О.С. Культура мовлення вчителя початкової школи. Навчальний посібник. Луцьк, 2018. 168 с.
7. Кабельнікова Н. Подолання фонематичних помилок на початкових етапах оволодіння навичками письма. *Початкова школа*. 2017. №4. С.11-13.
8. Кидисюк Н.П., Хомуленко Т.Б. Збірник переказів з української мови. 1-4 класи. Харків: Вид.»Ранок», 2019. 224 с.
9. Машина З. Формування комунікативної компетентності учнів (на матеріалі вивчення теми «Прикметник» у 2 класі). *Початкова школа*. 2017. №9. С.15-18.
10. Машина З. Формування комунікативної компетентності учнів (на матеріалі вивчення теми «Прикметник» у 2 класі). *Початкова школа*. 2017. №9. С.15-18.
11. Петрук О.. Діалогічне мовлення як складова комунікативної компетентності учнів. *Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу* : збірник тез Всеукраїнської наукової конференції, Київ, 21 квітня 2021 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С.21.
12. Петрук О.М. Підручник української мови як засіб формування стратегій мовленнєвого спілкування. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. – К.: Педагогічна думка, 2021. – Вип. 26. С.165-175.
13. Пилипенко Т. Урок розвитку зв'язного мовлення. 3 клас. *Початкова школа*. 2017. №3. С.5-7.
14. Пономарьова К. Засвоєння орфограм на уроках української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2017. №4. С.44-47.
15. Пономарьова К. Особливості навчання української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2020. №9. С.1-7.
16. Романюк С.З., Яворська С.Т. Формування орфографічних знань і вмінь учнів у процесі виконання розумових дій. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 3, 2022. С.81-89.
17. Ростікус Н. Система вправ з розвитку зв'язного діалогічного мовлення молодших школярів. *Початкова школа*. – 2018. №6, 7. С.20-25 (23-28).

18. Савченко О. Методичні рекомендації до впровадження програми з літературного читання у 3 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9. С.7-14.
19. Сіранчук Н. Лінгводидактичні принципи формування лексичної компетентності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2017. №1. С.47-49.
20. Сіранчук Н.М. Зошит компетентісно орієнтованих уроків мовлення. Скарбничка рідного слова. 3 клас. К., 2017. 60 с.
21. Терещук А. Підсумковий урок української мови. *Початкова школа*. 2017. №4. С.52-53.
22. Урок розвитку зв'язного мовлення. 4 клас. *Початкова школа*. 2017. №6. С.16-17.
23. Харченко О.Ю. навчаємо писати твори. Харків, 2010. 189 с.
24. Ялоза О. Урок розвитку зв'язного мовлення. 4 клас. *Початкова школа*. 2017. №6. С.16-17.